

Opinnäytetyö (AMK)

Media-alan koulutus

Journalismi

2021

Eeva Pettersson

PAIKALLISKULTTUURIN SAAVUTETTAVUUS VIDEON JA PODCASTIN KEINAIN

– Case Someron Kulttuuri ry

Eeva Pettersson

PAIKALLISKULTTUURIN SAAVUTETTAVUUS VIDEON JA PODCASTIN KEINAIN

- Case Someron Kulttuuri ry

Opinnäytetyössäni käsitellään videon ja podcastin mahdollisuuksia paikalliskulttuurin tuottamisessa ja sen saavuttamisessa. Kehittämistyön kohderyhmänä olivat palvelutaloissa asuvat vanhukset. Työ tehtiin toimeksiantona Someron Kulttuuri yhdistykselle, jossa toimin itse kulttuurituottajana. Työn lopputuloksena syntyi toimeksiantajalle suunnattu ehdotelma podcast- ja videotuotantojen sisällöstä, sekä kartoitus niihin vaadittavista resursseista.

Kyseessä oli case-tyyppinen kehittämishanke, mutta se on hyvin monistettavissa myös muiden vastaavanlaisten organisaatioiden tarpeisiin.

Työssä käydään läpi saavutettavuuden käsitettä, sekä digitalisaation mahdollisuuksia tämän päivän taide- ja kulttuuritoiminnassa. Vuonna 2016 voimaan tullut saavutettavuusdirektiivi julkisten organisaatioiden video- ja audiotuotannon puolella on myös keskeisessä roolissa työssäni. Saavutettavuusdirektiivin pohjalta syntyi 1.4.2019 kansallinen lainsäädäntö, jonka soveltaminen portaittain astui voimaan 23.9.2020.

Kohderyhmäksi valikoitui ajankohtaisuuden vuoksi palvelutaloissa asuvat vanhukset, sillä COVID-19-aikana heidän on vaikeaa saavuttaa paikalliskulttuuria. Kulttuurilla ja taiteella on monia terveysvaikutuksia ja etenkin niiden kautta koettu yhteisöllisyys tekee palvelutaloissa asumisesta mielekkäämpää. Ne ovat myös keino yksinäisyyden ehkäisemiseksi. Uusi tapa tuottaa paikalliskulttuuria ja tuoda se saataville toimii myös jatkossa hyvänä lisänä muulle kulttuurituotannolle. Videot ja podcastit mahdollistavat saavutettavuuden myöhemminkin, eivätkä vain tietynä hetkenä.

Työ osoitti, että videoiden ja podcastien tuottaminen mahdollistaa uudenlaisia ulottuvuuksia kulttuurituottamiselle ja sen kokemiselle paikalliskulttuurin näkökulmasta. Ennen kaikkea ne lisäävät kulttuuri- ja taide-elämysten saavutettavuutta.

ASIASANAT:

Saavutettavuus, paikalliskulttuuri, vanhukset, video, podcast, taide- ja kulttuurituotanto, digitalisaatio

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree Program in Media Arts

2021 | number of pages, 33

Eeva Pettersson

ACCESSIBILITY THROUGH VIDEO AND PODCAST

- Case Somero's Culture association

My thesis discusses the possibilities of video and podcasting in producing and accessing local culture. The target group is elderly people living in service houses. The work is carried out as a commission for Somero's Culture association, where I work as a cultural producer.

This is a case study development project, but it can also be very relevant for other similar organisations.

Project examines the concept of accessibility, as well as the possibilities of digitalisation in today's arts and cultural activities. The Accessibility Directive, which came into force 2016, also plays a key role in the video and audio production of public organizations and associations. On the basis of the Accessibility Directive, national legislation was created on 1 April 2019 and it gradually entered into force on 23 September 2020.

Due to topicality, the target group was elderly people living in senior care centers, as covid-19 makes it difficult for them to reach local culture. Culture and the arts have many health effects, and the community experienced through them in particular makes living in service houses more meaningful. They are also a means of preventing monotony.

A new way of produce and access local culture will continue to serve as a good alternative to other cultural production. Video and podcast productions will also be very accessible later.

The outcome of the work is a proposal to the client for the content of podcast and video productions, as well as a survey of the resources required to produce them.

The work showed that the production of videos and podcasts enables new dimensions of cultural production and its experience from the perspective of local culture. Above all, they increase the accessibility of cultural and artistic experiences.

KEYWORDS:

accessibility, local culture, elderly, video, podcast, art and culture production, digitalization

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 SOMERON KULTTUURI RY	7
2.1 Viestintä, tiedottaminen ja viestintäkanavat	7
2.2 Someron kaupungin kulttuuristrategia 2017–2025 ja kulttuurin saavutettavuus	8
2.3 Nykytila saavutettavuuden kannalta	8
2.3.1 Tavoitteet	9
2.3.2 Keinot	9
3 DIGITALISAATION MAHDOLLISUUDET JA HAASTEET TAITEEN JA KULTTUURIN SAAVUTETTAVUUDESSA	11
3.1 Saavutettavuus terminä	12
3.2 Laki saavutettavuudesta videoille ja äänitallenteille	13
3.3 Saavutettavuuden seuraaminen ja mittaaminen	14
4 VANHUKSET KULTTUURIN KULUTTAJINA PALVELUTALOISSA	15
4.1 palvelutalojen resurssit kulttuurin tarjoamisessa valtakunnallisesti	17
4.2 Video- ja podcast-tuotantojen osalta palvelutaloissa tarvittavat resurssit	18
5 SUUNNITELMA SOMERON KULTTUURI RY:LLE	19
5.1 Yleistä podcast-tuotannosta	19
5.1.1 Podcast-ohjelma Someron Kulttuuri ry:lle	20
5.1.2 Tarvittava tekniikka ja resurssit budjetiteinen	22
5.2 Yleistä videotuotannosta	23
5.2.1 Videotuotanto Someron Kulttuuri ry:lle	24
5.2.2 Tarvittava tekniikka ja resurssit budjetiteinen	25
6 LOPUKSI	28
LÄHTEET	30

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tavoitteena on luoda toimeksiantajalle uusi toimintamalli tuottaa paikalliskulttuuria audio- ja videotuotantoja hyväksi käyttäen. Samalla luodaan uusia sisällöllisiä keinoja kulttuurin ja taiteen saavutettavuuden edistämiseen. Tutkimuskysymyksenäni on selvittää, millaisia mahdollisuuksia audiovisuaaliset tuotannot tarjoavat paikalliskulttuurin saavutettavuuden edistämiseen. Työni on kehittämishanke, jota tarkastellaan tapaustutkimustyyppisesti.

Halusin opinnäytetyössäni yhdistää osaamistani kulttuurituotannon ja viestinnän aloilta. Työni toimeksiantajana toimii Someron Kulttuuri ry, jossa toimin itse kulttuurituottajana. Tänä päivänä kulttuurituottajan osaamista palvelee hyvin myös tietotaito tekniikan ja digitalisaation osa-alueilla. Korona-aika on pakottanut ihmisiä keksimään uusia ratkaisuja etenkin tapahtuma-alalla. Kulttuuria on tuotettu muun muassa etäkonserttien muodossa. Omalla työpaikallani paikalliskulttuuria on tuotettu jonkun verran videoiden avulla. Videota on jaettu yhdistyksen Facebook-sivuilla, mutta potentiaalia ja mahdollisuuksia videoiden hyödyntämiseen olisi enemmänkin. Podcasteja ei työpaikassani ole vielä kulttuurin tuottamisessa hyödynnetty lainkaan.

Kuka tahansa voi katsoa internetistä elokuvia tai kuunnella musiikkia, mutta paikalliskulttuurin osaamista ja ilmiöitä sieltä ei ainakaan pikkukaupungin mittakaavassa juurikaan löydy. Somerolla paikallista elämää seurataan lähinnä kaksi kertaa viikossa ilmestyvän paikallislehden kautta, mutta esimerkiksi videoidut henkilöhaastattelut mielenkiintoisista kulttuuripersoonista tai kulttuuri-ilmiöistä voisivat myös palvella paremmin paikalliskulttuurin saavutettavuutta.

Olen rajannut työni koskemaan palvelutaloissa asuvia vanhuksia, joille kulttuuripalveluiden äärelle hakeutuminen itsenäisesti on haastavaa, ellei jopa mahdotonta. Kohdeyhmä muodostui myös ajankohtaisuuden vuoksi. Poikkeuksellinen aika COVID-19-pandemian suhteen on rajoittanut palvelutaloissa järjestettäviä kulttuuritapahtumia. Digi-aika tarjoaa mahdollisuuden uudenlaisen paikalliskulttuurin saavutettavuudelle. Työssäni käsitellään myös taiteen ja kulttuurin terveysvaikutuksia ja tärkeyttä palvelutaloissa asuvien vanhuksien yksinäisyyden ehkäisemiseksi. Avainasemassa ovat yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen ja kokeminen.

Opinnäytetyössäni syntyvät podcast- ja videoehdotukset on ensisijaisesti rakennettu palvelumaan palvelutaloissa asuvia vanhuksia, mutta ne voidaan hyvin jakaa myös sosiaalisessa mediassa, jossa ne voivat tavoittaa muitakin kohderyhmiä. Kaupungin kulttuuripersoonat ja haastattelut heistä voivat hyvin toimia myös matkailu- ja imagovaltina koko kaupunkia ajatellen. Sosiaalisessa mediassa jaetut video- ja podcasthaastattelut voivat levitä nopeasti ja tavoittaa myös muualla asuvia. Mahdollisuuksia on monia.

Opinnäytetyön aikana ei synny valmiita podcasteja tai videoita, vaan runko ja selvitys siitä, mitä kaikkia resursseja niiden tuottamiseen tarvitaan. Mitä tekniikkaa tarvitaan, että mitä se maksaa? Mitä editointiohjelmia ja niihin liittyvää osaamista vaaditaan? Lisäksi tarkastelen, millä tavoin saavutettavuutta voidaan seurata ja mitä saavutettavuudella ylipäätään tarkoitetaan. Opinnäytetyöni käsittelee myös podcastien ja videoiden suosiota tänä päivänä ja digitaalisen teknologian mahdollisuuksia taiteen ja kulttuurin tuottamisessa. Lopuksi on myös koottu yhteistyössä toimeksiantajan kanssa ehdotelma podcast- ja videotuotannoista Someron Kulttuuri ry:lle.

Aihe on tärkeä paitsi paikalliskulttuurille, myös taiteen ja kulttuurin tuottamiselle ylipäätään. Digitalisaatio muuttaa maailmaa ja samalla myös tarjoaa uusia mahdollisuuksia.

Aihe palvelee myös saavutettavuuden osalta Someron kaupungin kulttuuristrategian toteutumista. Lisäksi aihe liittyy myös Opetus- ja kulttuuriministeriön vuoteen 2025 ulottuvaan kulttuuripolitiikan strategiaan, jonka keskeisenä tavoitteena on lisätä osallisuutta ja osallistumista kulttuuriin ja kaventaa eri väestöryhmien välisiä eroja osallistumisessa. Erylistä huomiota Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategiassa kiinnitetään taiteen ja kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden turvaamiseen ja kulttuuristen oikeuksien toteutumiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.)

2 SOMERON KULTTUURI RY

Someron Kulttuuri ry on perustettu vuonna 2005. Yhdistyksen tarkoituksena on yhdessä Someron kaupungin kanssa sekä sen avustuksella edistää kulttuuritoimintaa ja harrastamista Somerolla, sekä vastata Someron kaupungin kulttuuristrategian mukaisesta kulttuurityöstä. Someron Kulttuuri ry:n toimisto sijaitsee Someron keskustassa Kiiruun tilalla. Tila toimii samalla kaupunkilaisten kulttuurikeskuksena. Yhdistyksellä on yksi työntekijä, kulttuurituottaja, joka vastaa muun muassa yhdistyksen toiminnallisesta työstä organisoimalla kulttuuritapahtumia ja kehittämällä yhdistyksen toimintaa. (Someron Kulttuuri ry 2021.) Huhtikuusta 2021 alkaen yhdistyksessä työskentelee kulttuurituottajan lisäksi myös toiminnanjohtaja.

Alueen kulttuuripalveluita tuotetaan yhteistyössä jäsenyhdistysten kanssa. Someron Kulttuuri ry:llä on 21 varsinaista jäsenyhdistystä, sekä kaksi kannatusjäsenyhdistystä. (helmikuu 2021). Jäsenenä voivat toimia kaikki yhdistyksen toiminta-alueella toimivat rekisteröidyt kulttuurijärjestöt sekä Someron kaupunki. Kannatusjäseniksi voivat ryhtyä yksityinen henkilö tai oikeuskelpoinen yhteisö, joka haluaa tukea yhdistyksen tarkoitusta ja toimintaa. Yhdistyksen kokouksia johtaa puheenjohtaja, joka valitaan yleisessä kokouksessa. Yhdistyksen asioista päättää johtokunta, joka koostuu yleisen kokouksen valitsemista henkilöistä. (Someron Kulttuuri ry 2020, 2019.)

2.1 Viestintä, tiedottaminen ja viestintäkanavat

Yhdistyksellä on omat verkkosivut osoitteessa www.someronkulttuuri.fi. Sivut sisältävät tietoa yhdistyksestä ja sen toiminnasta ja sitä kautta pääsee suoraan yhdistyksen tapahtumakalenteriin. Tapahtumakalenterissa ilmoitetaan myös jäsenyhdistysten tapahtumia. Lisäksi yhdistyksellä on oma Facebook-sivu ja Instagram-tili, joita käytetään säännöllisesti ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien tiedottamisessa. Facebook-sivulla on seuraajia 1010 ja tykkääjiä 953. Instagram-tiliä seuraa 372 henkilöä (helmikuu 2021).

Tapahtumat lisätään myös Someron kaupungin sähköiseen tapahtumakalenteriin, sekä riippuen tapahtumasta, myös valtakunnallisiin tapahtumakalentereihin. Tapahtumista tehdään markkinointimateriaalia, jota jaetaan kaupungin, kirjaston sekä yritysten ilmoitustauluille. Pääasiallisena lehdistön julkaisu- ja tiedottamiskanavana yhdistys käyttää Somero-lehteä. Muita lehtiä, joihin lehdistötiedotteita lähetetään ovat pääosin Salon

Seudun Sanomat, Forssan lehti, Seutu-Sanomat, Salonjokilaakso ja Turun Sanomat. Yhdistyksen sisäinen viestintä hoituu lähinnä sähköpostitse, puhelimitse ja kasvotusten kulttuuritilan toimistossa, jossa kulttuurituottajaa voi kuka tahansa tulla tapaamaan. (Someron Kulttuuri ry 2019.)

2.2 Someron kaupungin kulttuuristrategia 2017–2025 ja kulttuurin saavutettavuus

Somero on kaupunki Varsinais-Suomen maakunnassa. Asukkaita kaupungissa on reilu 8 600 (Someron kaupunki 2021a).

Someron kaupunki on päivittänyt kulttuuristrategiansa vuosille 2017–2025 ja se on luetavissa kaupungin verkkosivuilta. Tavoite vuodelle 2025 on visio siitä, että Someron kaupunki tunnetaan kulttuurikaupunkina, jossa kulttuuria tuotetaan yhteisöllisesti ja niin, että se on saavutettavaa kaikille. (Someron kaupunki 2017–2025.)

Seuraavaksi käyn läpi tiivistetysti keskeisimmät asiat saavutettavuuden kannalta käyttäen pohjana Someron kaupungin kulttuuristrategiaa.

Kulttuuri- ja taidekentän toimijat Somerolla ovat Kulttuuri ry, Somero-opisto, kirjasto, nuorisotoimi, museot, sekä opetustoimi. Taiteen ja kulttuurin aloja ovat tanssi, musiikki, teatteri ja sanataide, kirjallisuus, visuaaliset taiteet kuten kuvataide ja kädentaidot, sekä muut. Strategisina painopisteinä ovat alueellinen tasapuolisuus, monikulttuurisuus, saavutettavuus, kulttuuriperintö ja somerolaisuus, hyvinvointitaide ja tulevaisuuteen suuntaava kulttuurityö. (Someron kaupunki 2017–2025.)

2.3 Nykytila saavutettavuuden kannalta

Someron kaupungin kulttuuristategian mukaan nykyiset kulttuuripalvelut on pyritty tuottamaan niin, että ne olisi mahdollisimman hyvin kaikkien saavutettavissa. Kuitenkin toiminnasta iso osa on suunnattu liikuntakykyisille ja niille, jotka oma-aloitteisesti hakeutuvat kulttuurin pariin. Kaikki kulttuuritoiminnassa käytetyt tilat eivät ole fyysisesti esteettömiä ja tämä asia otetaan huomioon erityiskohderyhmille suunnatussa kulttuuritoiminnassa. Kulttuuripalveluiden viestintää toteuttaa kulttuuritoimijoiden oma henkilökunta, joiden perehtyneisyys asiaan vaihtelee. Tietoverkon tarjoamat mahdollisuudet, kuten verkkokirjasto ja verkkoluennot on aloitettu, mutta niiden hyödyntäminen palveluntarjonnassa on vielä melko vähäistä. (Someron kaupunki 2017–2025.)

Hinnoittelulla pyritään esteettömyyteen ja esimerkiksi Kulttuuri ry järjestää ison osan tapahtumista ilmaistapahtumina. Kirjaston palvelut ovat ilmaisia ja Somero-opiston kurssimaksut ovat edullisia ja niistä myönnetään myös alennuksia. Opintoseteliavustukset takaavat ikääntyneiden ja maahanmuuttajien opiskelun tukemisen. (Someron kaupunki 2017–2025.)

2.3.1 Tavoitteet

Someron Kaupungin kulttuuristrategiassa käsitellään saavutettavuuden kannalta oleelliset tavoitteet. Yhtenä osa-alueena nähdään edelläkin mainittu hinnoittelu. Kulttuurin harrastaminen pyritään jatkossakin pitämään edullisena tai maksuttomana. Tapahtumia järjestettäessä otetaan huomioon entistä paremmin liikuntaesteiset ja muut erityisryhmät ja valitaan tapahtumapaikat niin, että ne ovat helposti saavutettavissa. Yhtenä tavoitteena kaupungin kulttuuristrategiassa on varmistaa kulttuuritoimijoiden suunnitelmallinen ja tehokas viestintä. Tähän tarvitaan ajantasaisia viestintäkanavia ja -taitoja. Verkon mahdollisuuksia hyödynnetään aiempaa enemmän kulttuuripalveluiden ja -opetuksen tarjonnassa. (Someron kaupunki 2017–2025.)

Tavoitteena on myös tutustuttaa ihmisiä uusiin taidemuotoihin ja tarjota monipuolisesti kiinnostavaa kulttuuria. Kulttuuriin liittyvän asenneympäristön parantaminen nousi myös merkittäväksi tavoitteeksi saavutettavuuden kannalta. (Someron kaupunki 2017–2025.)

2.3.2 Keinot

Someron kaupungin kulttuuristrategiassa saavutettavuuden parantamiseksi on esitetty useita eri keinoja. Yhtenä keinona nähtiin omaakin tutkimustyötäni sivuava keino, joka liittyi palveluiden tarjoamiseen verkossa. Tällä voidaan tarkoittaa esimerkiksi esitysten striimausta, verkkoluentoja tai kursseja. Viestinnän ja tiedottamisen kannalta keskeisiksi asioiksi nousivat uusien tehokkaiden viestintäkanavien etsiminen, kulttuuritoimijoiden viestintäkoulutus ja kaikille kuntalaisille suunnatun yhden yhteisen tapahtumakalenterin luominen. Hyvänä keinona kulttuurin saavutettavuuteen nähdään myös helppokäyttöinen kulttuuritoimijoiden sisäinen tiedotuskanava, jossa tiedotetaan toisille suunnitteilla olevasta toiminnasta. Keskeiseksi tekijäksi nousi myös viestiminen selkeästi erilaiset

kohderyhmät huomioon ottaen. Tiedottamista tehostetaan erityisryhmille suunnatuissa palveluissa, ja kulttuuritoimintaa markkinoidaan suoraan oikealle kohderyhmälle, esimerkiksi hoitolaitosten ja hoitajien kautta. Saavutettavuuden lisäämiseksi ja takaamiseksi Someron kulttuuritoimijoiden verkkopalveluille ja käytössä oleviin tiloihin tehdään esteettömyyskartoituksia ja kehitetään niiden avulla tiloja ja palveluita esteettömämmiksi. Ikääntyneille ihmisille suunnattua toimintaa järjestetään päiväsaikaan ja kirjaston kotipalvelu voi tarvittaessa viedä aineistoja suoraan kotiin. (Someron kaupunki 2017–2025.)

Tapahtumia ja toimintaa järjestetään työpaikoilla, lounaspaikoissa, baareissa ja muualla, missä ihmiset liikkuvat ja ovat helposti saavutettavissa kulttuuritoiminnan äärelle huomaamattaan. Yrityksiä kannustetaan tukemaan henkilöstönsä kulttuuriharrastuksia ottamalla käyttöön kulttuuriseteli. (Someron kaupunki 2017–2025.)

3 DIGITALISAATION MAHDOLLISUUDET JA HAASTEET TAITEEN JA KULTTUURIN SAAVUTETTAVUUDESSA

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti vuoteen 2025 ulottuvan kulttuuripolitiikan strategian, jonka keskeisenä tavoitteena on lisätä osallisuutta ja osallistumista kulttuuriin ja kaventaa eri väestöryhmien välisiä eroja osallistumisessa. Erityistä huomiota Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategiassa kiinnitetään taiteen ja kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden turvaamiseen ja kulttuuristen oikeuksien toteutumiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 39.)

Digitalisaatio, luovat teknologiat sekä yhä paremmin toimivat verkkoyhteydet ja niiden tarjoamat mahdollisuudet ovat tehneet taiteesta ja kulttuurista helpommin saavutettavia (Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry 2018–2019). Tämä on näkynyt esimerkiksi etäkonserttien ja etäharrastusten muodossa. Yle uutisoi aiheesta 15.3.2020 otsikolla ”Livestriimejä ja virtuaalitapahtumia: keikkakatoa paikataan nyt Suomessa erilaisilla nettitempauksilla”. Toisaalta edellä mainittuja palveluita on myös kritisoitu paljon esimerkiksi lehtien keskustelupalstoilla, sillä niillä ei koeta olevan samanlaista arvoa kuin autenttisessa ympäristössä, suorassa vuorovaikutuksessa muiden kanssa fyysisesti läsnä tapahtuvalla kulttuuritoiminnalla. Tästä esimerkkinä Ylen edellä mainitun uutisen jälkeiset keskustelukommentit.

”On se valitettavaa kun oikeita ihmiskontakteja kasvotusten ei enään tehdä edes ystävien, tuttavien, lähipiiriin, perheen kanssa.” – Nimimerkki MOT

”Eipä paljon lohduta jotkut striimit, kun jääkaapin ovesa roikkuu lippuja useille keikoille ja pääsiäisenä piti mennä Lontooseenkin livejä katsomaan.” – Nimimerkki Samoalainen

”Konsertit ovat paljon muutakin kuin sivusta seuraamista. Itse en ymmärrä sitä, kun monet katsovat konsertteja ruudun takaa eli tallentavat niitä ja sitten jakavat huonolaatuista materiaalia ympäriinsä, Youtubeen ja Facebookkiin. Nautin artistien vuorovaikutuksesta yleisön kanssa; fiiliksestä, että saan olla osa isompaa kokonaisuutta; ja usein myös ystävien ja kavereiden tapaamisesta ennen ja jälkeen konsertin. On eri asia olla läsnä konsertissa ja kokea musiikin tulvivan ympärillä kuin kuunnella konserttia striiminä. Esimerkiksi eräs rock-konsertti tuntui välillä väreilynä jalkapohjissa, kun yleisö iski jalkojakin lattiaan taputuksen lisäksi. Tietenkin toivon, että artistit ja ohjelmatoimistot selviävät tästä hankalasta ajasta. Jos suosikkiartistini konsertti striimataan ja siihen myydään lippuja, ostan kyllä ja tyydyn striimeihin kunnen pääsen taas oikeaan konserttiin.” – Nimimerkki Aonyymi

Koronapandemia vahvisti monen kunnan kulttuuripalveluiden siirtymistä digiaikaan. Osa kunnista striimasi konsertteja ja teatteriesityksiä. Tämä oli merkittävä asia kulttuurin ken-

tällä, sillä poikkeus- ja sulkuajan negatiiviset vaikutukset nähtiin opetus- ja kulttuuriministeriön teettämän kyselyn mukaan kuntien hyvinvoinnissa ja elinvoimaisuudessa. Suurin huoli liittyi kuntalaisten sosiaalisten suhteiden puuttumiseen ja osallisuuden toteutumattomuuteen, erityisesti riskiryhmiin kuuluvien keskuudessa. Kyselyn mukaan osalla kunnista on kuitenkin myös kehitettävää digitaalisten kulttuuripalveluiden tuottamisessa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020.)

Digitaaliset ratkaisut ovat poikkeusvuonna myös pelastaneet monen yrityksen liiketoiminnan ja työntekijän työpaikan, joten niistä saatu hyöty on isossa mittakaavassa merkittävä. Etäopiskelu olisi myös ollut korona-aikana haastavaa ilman toimivia digitaalisia ratkaisuja. (DNA 2021.)

Tulevaisuustalo Sitran mukaan digitaalisen teknologian käyttö palveluissa ja ihmisten vuorovaikutuksessa tulee yleistymään (Sitra 2020).

3.1 Saavutettavuus terminä

Saavutettavuus on laaja käsite ja sitä voidaan tarkastella useilta eri osa-alueilta. Opin- näytetyössäni keskityn saavutettavuuteen kulttuuripalveluiden näkökulmasta. Esimerkkejä saavutettavuudesta lueteltiin Someron kaupungin kulttuuristrategian tavoitteissa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan kulttuuritarjonta on saavutettavaa, kun erilaiset yleisöt voivat käyttää sitä ja osallistua siihen mahdollisimman helposti ja esteettömästi. Kulttuuripalveluihin liittyvää saavutettavuutta voidaan parantaa minimoimalla ja parhaimmassa tapauksessa poistamalla osallistumisen esteitä. Ne voivat liittyä erilaisiin aisteihin, viestintään, fyysisiin, sosiaalisiin ja taloudellisiin tekijöihin, mutta myös asenteisiin (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021.)

Kaiken kaikkiaan hyvä saavutettavuus rakentuu kokonaisuudesta, joka koostuu monesta eri tekijästä. Kulttuuripalveluiden tuottajan on ymmärrettävä saavutettavuuden tärkeys ja sovellettava sitä tekemässään työssä. Tähän lukeutuvat muun muassa hinnoittelu, yhdenvertainen asiakaspalvelu ja toimiva viestintä. Myös erilaiset aistit, kielivaihtoehdot ja oppimistyyli on huomioitava palveluita suunniteltaessa ja toteutettaessa. Saavutettavuuden ydin on yhdenvertaisuuden lisääminen. Yksilötasolla se tarjoaa mahdollisuuden tehdä ja osallistua itse, sekä saada elämyksiä. (Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry 2021.)

3.2 Laki saavutettavuudesta videoille ja äänitallenteille

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (306/2019) eli digipalvelulaki (Finlex 2019), tuli Suomessa voimaan 1.4.2019. Saavutettavuus on sopimuksen yksi keskeisin periaate. Lain taustalla on Euroopan unionin saavutettavuusdirektiivi. Lisäksi siihen vaikuttaa YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, joka korostaa vammaisten ihmisten osallisuutta ja mahdollisuutta itsenäiseen asiointiin myös digitaalisessa ympäristössä. Organisaatioiden, joita lain saavutettavuusvaatimukset koskevat, on pidettävä huoli siitä, että niiden verkkosivustoilla julkaistavat videot ovat saavutettavia viimeistään siirtymäajan jälkeen eli alkaen 23.9.2020. Mobiilisovelluksissa julkaistujen videoiden ja äänilähetysten pitää olla vaatimusten mukaisia 23.6.2021. (Aluehallintovirasto 2021.)

Laki velvoittaa julkista sektoria ja osaa yksityisen ja kolmannen sektorin organisaatioista noudattamaan saavutettavuusvaatimuksia. Tämä on huomionarvoista opinnäytetyöni kannalta, sillä myös Someron Kulttuuri ry kuuluu tämän lain piiriin. Lain videoille asettamat saavutettavuusvaatimukset tulevat WCAG 2.1 -ohjeistuksesta. WCAG:lla tarkoitetaan ohjesääntökokoelmaa, joilla arvioidaan onko jokin saavutettava vai ei. (Wunder 2021) Termi on lyhenne sanoista Web Content Accessibility Guidelines. Laissa ja WCAG-ohjeistuksessa videoista käytetään termiä aikasidonnainen media. Tähän lukeutuvat mediasisällöt, jotka voivat olla

- pelkkää ääntä (esim. podcast-lähettykset)
- pelkkää videokuvaa ilman ääntä
- äänen ja videokuvan yhdistelmää
- ääntä ja/tai videokuvaa, johon sisältyy vuorovaikutusta.

Tämän lisäksi laki (ja WCAG-ohjeistus) jakaa mediasisällöt suoriin lähetyksiin ja tallenteisiin. Suorat lähetykset eivät kuulu tämän lain vaatimusten piiriin, mikä on poikkeus WCAG-kriteereihin verrattuna. (Aluehallintovirasto 2021.)

Videoiden yhteyteen laadittu tekstitys ja kuvailutulkkaus on tärkeää monelle kuulo- ja näkövammaiselle. Tekstityksen avulla videon äänisisällöstä saa paremmin selvää. Jopa 750 000 suomalaisella on kuulonalenema. Tekstityksistä hyötyvät myös monet muut kuin kuulovammaiset ja näkövammaiset ihmiset. Tekstitys helpottaa esimerkiksi kieltä opettelevia henkilöitä. Videoita saatetaan usein myös katsoa tilassa, jossa ääniä

on vaikea kuulla, tai tilanteissa, jossa ääntä ei sallita. Toistaiseksi laissa ei vaadita, että videoista tehtäisiin myös viittomakielinen versio. (Aluehallintovirasto 2021.)

Lain mukaan myös äänilähetyksille, kuten podcasteille, pitää tarjota vastine aikasidonnaiselle medialle. Podcastin tapauksessa tällä tarkoitetaan puhtaaksikirjoitettua tekstiversiota. Kaikki videot ja äänitallenteet, jotka jäävät tallenteiksi palveluntarjoajan verkkosivuille, on tehtävä saavutettaviksi. Saavutettavuusvaatimukset koskevat myös organisaation sosiaalisen median kanavia, esimerkiksi Youtube-kanavaa. (Aluehallintovirasto 2021.)

3.3 Saavutettavuuden seuraaminen ja mittaaminen

Kulttuuripolitiikan ohjaamisen ja toiminnan kehittämisen kannalta on tärkeää, että taide- ja kulttuuritoimintaa pystytään mittaamaan, seuraamaan ja arvioimaan luotettavasti myös saavutettavuuden osalta. Tärkeää on pystyä tuottamaan vertailukelpoista aineistoa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014–2015.)

Mittareina voivat toimia kunnalliset tai valtakunnalliset seurantatiedot ja erilaiset indikaattorit, mutta tässä tutkimustapauksessa saavutettavuutta voidaan mitata esimerkiksi kyselytutkimuksella. Kysely kohdistuisi suoraan palvelutalon vanhuksiin ja ehkä myös hoitajiin. Myös podcastien ja videoiden kuuntelukerrat ovat nähtävissä.

RadioMedian tutkimus (2018) ennustaa podcastien kuuntelulle jatkossa kasvua. Niiden kuuntelu on kasvanut pelkästään Suomessa kovaa vauhtia. Podcastit tavoittavat yleensä nuoret, keskimäärin 18–29-vuotiaat, mutta myös korkeasti koulutetut keski-ikäiset. (RadioMedia 2018). Opinnäytetyöni kannalta olennaista on tietää podcastien ja videoiden suosiosta vanhusten keskuudessa.

Yhä useampi seniori on tehnyt digiloikan ja ryhtynyt esimerkiksi käyttämään some-palveluita, lukemaan verkkouutisia ja seuraamaan nettitelevisiota (Tieto ja trendit 2021.) Tilastokeskuksen mukaan koronavuosi 2020 teki suuren muutoksen kuuntelutottumukseen kaikissa ikäryhmissä. Tämä luku koski myös 75–89-vuotiaita. Podcasteja kuunteli vuoden 2019 aikana 75–89-vuotiaiden keskuudessa 2 % väestöstä. 2020 vuoden aikana luku tuplaantui. Internetin videopalveluiden, kuten Youtuben ja Vimeon katseleminen kasvoi 75–89-vuotiaiden keskuudessa vuoden 2019 10 %:n lukemasta 2020 vuoden 14 %:iin. (Tilastokeskus 2019–2020.)

4 VANHUKSET KULTTUURIN KULUTTAJINA PALVELUTALOISSA

Työni ei sisältänyt kyselytutkimusta Someron palvelutaloissa asuville vanhuksille heidän kulttuurin kuluttamisestaan tai toiveistaan sen suhteen. Tiedossa on, että Somerolla paikalliskulttuuria tuotetaan palvelutaloihin muun muassa yhdistysten kautta. Someron Kulttuuri ry:n puolesta paikallisiin palvelutaloihin on tuotu taide- ja kulttuuritoimintaa muun muassa musiikkiesitysten ja runonlausunnan merkeissä. (Someron Kulttuuri ry 2019.) Korona-aikana ulkopuolelta tuotetut kulttuuritapahtumat palvelutaloissa ovat kuitenkin ymmärrettävästä syystä olleet tauolla. Keskityn tässä luvussa tarkastelemaan vanhusten kulttuurin kulutusta palvelutaloissa yleisemmällä tasolla. Taide ja kulttuuri kuuluvat kaikille. Ne ovat käsitteenä laajat ja voivat rajauksesta riippuen merkitä erilaisia asioita. Tässä kontekstissa taiteesta ja kulttuurista puhutaan alana, jolla tuotetaan elämyksiä ja palveluita.

Taide- ja kulttuuritoiminnalla on todettu olevan positiivisia vaikutuksia hyvinvointiin ja esimerkiksi mielenterveyteen. Vapaaehtoinen ja aktiivinen osallistuminen lisää muun muassa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta ja vahvistaa luottamusta omaan elämään. (Mieli n.d.). Nämä taas vähentävät yksinäisyyden tunnetta, jota esimerkiksi moni vanhus kohtaa arjessaan.

Suomen Mielenterveys ry:n mukaan kulttuurin harrastaja elää kahdesta kolmeen vuotta pidempään kuin henkilö, joka ei harrasta kulttuuria. Kulttuuri vähentää merkittävästi myös sydän- ja verenkiertoelimistön sairauksia sekä aivohalvauskuolemia. Terveiden kannalta olennaisinta näyttää olevan se, että kulttuuriharrastusten kautta koetaan yhteisöllisyyttä, yhdessä tekemistä ja yhdessä kokemista. (Mieli n.d.). Toisaalta taas taide ja kulttuuri herättävät katsojassa ja kokijassa monenlaisia tuntemuksia. Tunteet voivat myös olla negatiivisia. Tärkeää olisi myös miettiä, mistä oikeastaan puhutaan kun puhutaan taiteen ja kulttuurin hyvinvointityöstä. Milloin puhutaan taiteen saavutettavuudesta ja milloin taas hyvinvoinnin tuottamisesta? Entä minkälainen merkitys kulttuurin ja taiteen kuluttamisella on tietyssä ympäristössä? Onko taidekokemus sama jos se tuotetaan konserttisalissa tai palvelutalon ruokailusalissa? Minkälaisia ovat palvelutaloissa asuvien ikäihmisten kulttuuriset tarpeet? (Taiteen edistämiskeskus 2014, 86.)

Vanhusten yksinäisyydestä etenkin palvelutaloissa on tutkittu ja uutisoitu viime vuosina. Kaisa Hartikan vuonna 2012 valmistuneessa opinnäytetyössä tutkittiin vanhusten yksinäisyyttä palvelutaloissa. Tutkimuksen mukaan 81 %:lla kyselyyn vastanneista oli sosiaalisen yksinäisyyden kokemuksia. Tutkimuksen mukaan yksinäisyyttä voidaan lievittää esimerkiksi ryhmätoiminnoilla. (Hartikka 2012). Anu Jansson tutki artikkeliväitöskirjassaan helsinkiläisiä palvelutaloasukkaita. Janssonin mukaan yli kolmannes helsinkiläisten palvelutaloasukkaiden vanhuksista kärsi yksinäisyydestä toisinaan. Yksinäisyys kumpusi asukkaiden kokemuksissa muun muassa siitä, että palvelutaloasuntoa ei pidetä omana kotina, eikä välttämättä edes kodinomaisena paikkana. Tutkimuksen osallistujista osa koki itsensä näkymättömäksi. Vuorovaikutus talon toisten asukkaiden kanssa oli myös toivottua vähäisempää. Janssonin mukaan palvelutalojen asukkaiden elämään toisi eniten sisältöä ihmissuhteet. (Jansson 2020.)

Gilbert Granholm kirjoitti Yliopisto-lehteen (8/2020) artikkelin Janssonin artikkeliväitöskirjasta. Granholmin artikkeli ”Palvelutalossa asuvien yksinäisyys väistyy ystäväpiiritoiminnassa” julkaistiin myöhemmin Helsingin yliopiston verkkosivuilla. (Granholm 2020).

”Palvelutalon pitäisi olla vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa. Jos kaikkien kanssa ei voida lähteä retkelle museoon, niin museo voi myös tulla käymään, vaikkapa internetin kautta.” – Ote artikkelista ”Palvelutalossa asuvien yksinäisyys väistyy ystäväpiiritoiminnassa”.

Kulttuuri ja taide-elämykset antavat tilaa luovuudelle ja tuovat muuten rutiininomaisiin päiviin uutta sisältöä. Palvelutaloihin tuotujen kulttuuri- ja taide-elämysten kautta hoitajat ja vanhukset voivat uskoakseni myös asettua samalle tasolle ja kokea näin enemmän keskinäistä yhteisöllisyyttä ja tasavertaisuutta.

Muistelu on tärkeää menneisyyden haltuun ottamiseksi. Tämä korostuu erityisesti muistisairaiden keskuudessa. Tämän opinnäytetyön myötä Someron Kulttuuri ry:lle toimeksiantona tehdyssä podcast- ja videotuotantosuunnitelmassa tämä aihealue nousee hyvin esille. tarinat ja muistelu vanhoilta ajoilta nousee molemmissa keskeiseksi sisällöksi. Muistelu ja sitä kautta oman elämän arvottaminen vahvistavat identiteettiä. Muistelutyöllä siirretään myös arvokasta kulttuurihistoriaa ja tapoja jälleen seuraaville sukupolville. (Korkiakangas 2002.) Yhteisössä yhdessä muistelu voi myös avata uusia siltoja uusille ystävyysuhteille. Niiden kautta voi löytää menneisyydestä jotakin yhteistä muiden palvelutalossa asuvien kanssa.

Paikalliskulttuurin tuottaminen videon ja podcastin keinoin tuo uusia ulottuvuuksia television katseluun ja radion kuunteluun. Ne voivat tuntua henkilökohtaisemmilta ja merkityksellisimmiltä kuin valtakunnallisten ohjelmien seuraaminen. Vanhusten etua palvelisi myös yksilöity kulttuuripolku, jossa saisi vaikuttaa omiin mieltymyksiin palvelutaloasumisessa, sekä esittää toiveita siellä tapahtuvan kulttuuritoiminnan suhteen. Tätä asiaa käsittelee myös Taiteen edistämiskeskuksen vuonna 2014 laadittu selvitys, jossa tarkasteltiin seniori- ja vanhustyötä suhteessa kulttuurin kuluttamiseen. Toisaalta tässä kohtaa nousee joiltain osin vastaan myös raha ja resurssit. Myös paikkakunta-kohtaiset erot ovat isoja. (Taiteen edistämiskeskus 2014.)

4.1 Palvelutalojen resurssit kulttuurin tarjoamisessa valtakunnallisesti

Taiteen edistämiskeskus julkaisi vuonna 2014 selvityksen kulttuurisen seniori- ja vanhustyön käytännöistä ja toimintamalleista. Pelkästään Varsinais-Suomessa on ollut viimeisen kymmenen vuoden aikana useita kulttuurista seniori- ja vanhustyötä kehittäneitä hankkeita. (Taiteen edistämiskeskus 2014, 33.) Osa hankkeista on koskenut suoraan palvelutaloissa asuvia vanhuksia. Valtakunnallisesti katsottuna alueelliset erot toiminnassa ja rakenteissa ovat huomattavia, eikä kulttuuri ole kaikille saavutettavaa. (Taiteen edistämiskeskus 2014, 85.) Isoja eroja syntyy erityisesti hoitohenkilökunnan asenteista, arvoista ja osaamisesta (Taiteen edistämiskeskus 2014, 86).

Hoitajien ja muun henkilökunnan resurssit ovat helposti niitä, jotka eivät riitä palvelutaloissa ”ylimääräiseen” toimintaan. Vanhuksen yksinäisyys ei välttämättä helpota kun hän muuttaa ympärivuorokautiseen hoitoon muiden kaltaistensa kanssa, selviää Tampereen yliopiston terveystiedon yksikön ja Itä-Suomen yliopiston yhteiskuntatieteiden laitoksen yhteistutkimuksesta. Tutkimusta varten haastateltiin ja havainnoitiin eteläsuomalaisen tehostetun palveluasumisen asukkaita vuosina 2013–2014. Vaikka hoitajia oli valtakunnallisen suositusten mukainen määrä, sekä asukkaat, että henkilökunta kokivat henkilökunnan työtahdin olevan liian tiukka. Työaika kului perushoitoon, mutta esimerkiksi vanhusten kanssa käytyyn seurusteluun ei enää löytynyt aikaa. Myös hoitajat murehtivat kiirettä. (Ilta-Sanomien 2016).

Taide- ja kulttuuritoiminnan on todettu lisäävän sosiaalista pääomaa ja siksi erityisesti yksinäisyyden ehkäisyssä olisi tärkeää ottaa taidemenetelmät mukaan osaksi arkista hoivatyötä. (Saaristo 2011.)

Suomalaisista hoitolaitoksista löytyy useiden suomalaisten tutkimusten perusteella taidetta ja taiteen kaltaista toimintaa. Henkilökunta kokee kuitenkin voimattomuutta toimintatapojen muuttamisessa ja muun muassa tästä syystä kulttuuri- ja taide-elämyksiä ei tutkimusten mukaan tuoteta tarpeeksi. Rutiineille olisi mukavaa saada vastapainoa, mutta nykykäytännöt ja organisaatiossa vallitsevat mallit sanelevat päiviin rungon, jota on kiireen keskellä helpointa noudattaa. Henkilökunnan koulutuksella olisi keskeinen merkitys kulttuurin lisäämisessä. (Hyypä & Liikanen 2005.)

4.2 Video- ja podcast-tuotantojen osalta palvelutaloissa tarvittavat resurssit

Opinnäytetyöni aiheena on paikalliskulttuurin saavutettavuus videon ja podcastin keinoin. Digitaalisiin palveluihin kytkeytyvä kulttuurituotanto tuo väkisinkin käyttäjälle vaatimuksen teknisten laitteiden sujuvaan käyttöön. Koska opinnäytetyöni kohderyhmänä ovat palvelutaloissa asuvat vanhukset, pitää taata, että palvelutaloissa on toimiva tekniikka ja hoitajat, jotka osaavat käyttää tarvittavaa tekniikkaa. Tässä kohtaa on huomioitava myös muut resurssit, kuten hoitajien aika.

Tällä hetkellä Somerolla toimii neljä palvelutaloa (Someron kaupunki 2021b). Tein puhe- linsoitot jokaiseen näistä ja jokaisessa henkilökunta otti hyvin vastaan ajatuksen paikalliskulttuurin tuottamisesta palvelutaloihin videon ja podcastin keinoin. Osassa palvelutaloista laitteiden osaava käyttö jäi vielä joiltain osin epävarmaksi ja siitä oltiin henkilökunnan puolesta enemmän huolissaan kuin itse laitteistosta. Aikaresurssit videon ja podcastien pyörittämiseksi riittivät henkilökunnan arvion mukaan hyvin. Tarpeen mukaan myös Someron Kulttuuri ry:n resurssit riittävät ajan puolesta siihen, että laitteiden käyttö opastetaan kertaalleen toimipistekohtaisesti jollekin hoitohenkilökunnasta.

Jotta podcastit ja videot saadaan kuuluville palvelutalojen vanhuksille, vaaditaan hyvin toimiva internetyhteys, televisio tai muu iso näyttö HDMI-liittimellä, HDMI-kaapeli, kannettava tietokone HDMI-liittimellä, sekä kaiuttimet. Mikäli palvelutaloissa on älytelevisio niin videoiden katselu Youtuben kautta onnistuu siitä ilman lisälaitteita. Yhtä tärkeää laitteiston kanssa on osaava henkilökunta, joka hallitsee videoiden ja podcastien jakamisen edellä mainittuja välineitä apuna käyttäen.

5 SUUNNITELMA SOMERON KULTTUURI RY:LLE

Oma roolini Someron Kulttuuri ry:ssä on kulttuurituottajana toimiminen. Olen kuitenkin ollut useita vuosia pois kyseisestä työtehtävästäni muun muassa opintovapaiden, sekä äitiys- ja hoitovapaiden takia. Tämän vuoksi toimeksiantajan kanssa käydyt keskustelut osoittautuivat erityisen tärkeiksi.

Aiheen rajausta ja mahdollisuuksia käytiin läpi toimeksiantajan kanssa. Esille nousi erinäisiä kysymyksiä asiaan liittyen. Halutaanko video- ja podcastohjelmien myötä tuoda esille paikallisten taitelijoiden taidetta ja taideosaamista? Entä miten taide ja ammatti-taide määritellään? Millä perusteella haastateltavat valitaan? Esiin nousi myös se, että Someron kaupungilta puuttuu taiteilijamatrikkeli. Ei siis ole olemassa valmista listaa somerolaisista taiteilijoista.

Entä mitä ohjelmilla halutaan viestittää ja kenelle? Mitä niillä haetaan ja mitä uusia mahdollisuuksia ne avaavat? Toisaalta oli otettava huomioon myös Someron Kulttuuri ry:n omat resurssit. Kuinka paljon aikaa, osaamista ja rahoitusta talon sisältä löytyy?

Suunnitteluvaiheessa oleelliseksi nousi myös se, kenelle ohjelma halutaan suunnata. Opinnäytetyön rajauksen kannalta esiin haluttiin nostaa palvelutaloissa olevat vanhukset. Kohderyhmä valikoitui lähinnä vallalla olevan COVID-19:n takia, sillä palvelutaloissa asuvat vanhukset kuuluvat riskiryhmään. Miten heille saisi tuotettua paikalliskulttuuria etänä? Toimintamalli ei rajoitu pelkästään COVID-19 aikaan, vaan sitä voidaan soveltaa hyvin myös jatkossakin.

Ensisijaisesti ohjelmat suunniteltiin vanhuksille, mutta ne voivat mahdollisesti palvella myös muita kohderyhmiä. Ne voivat toimia esimerkiksi sosiaalisessa mediassa pyörivinä markkinointivideoina, joissa nostetaan esille Somerolla tehtävää kulttuuria. Videot voivat saavuttaa ulkopaikkakuntalaisia, tai paikallisia, jotka eivät syystä tai toisesta ole vielä tavoittaneet kaupungin monipuolista kulttuuriosaamista.

5.1 Yleistä podcast-tuotannosta

Someron Kulttuuri ry:ssä ei ole vielä hyödynnetty podcast-tuotantoja osana kulttuurituotantoa. Tähän ovat osaltaan vaikuttaneet resurssit ja se, että podcastit ovat olleet vielä

etäinen kulttuurituottamisen muoto. Nykyään pienenkin yrityksen tai yhdistyksen budjettiin voi hyvin jäädä tilaa podcastin tuottamiselle, sillä digitalisaation kehitys on polkenut hintoja alas tarvittavan tekniikan osalta.

Podcastit ovat verkossa julkaistavia äänitallenteita, joita kuuntelija voi kuunnella silloin kun se itselleen parhaiten sopii. Tässä on selkeä ero perinteiseen radioon, joka on tiettyyn hetkeen sidottu. Podcastit ovat olleet maailmalla suosittuja jo pitkään, mutta viime vuosina niiden suosio on rantautunut myös Suomeen. Media-alan tutkimussäätiön tekemän tutkimuksen mukaan yli 25 % suomalaisista oli kuunnellut podcasteja viimeisen kuukauden aikana. Suosituin syy niiden kuuntelulle on viihde. (Meltwater 2020.)

Hyvä podcast vaatii taakseen käsikirjoitusta ja tiedonhankintaa. Hyvä podcast ottaa huomioon kuulijakohderyhmänsä. Käsikirjoituksesta edetään äänitykseen, editointiin ja julkaisuun.

Tarkkaa mittaa podcastille ei ole, mutta esimerkiksi Suomen Podcastmedian mukaan podcastia kuunnellaan yhtäjaksoisesti jopa 18 minuuttia. Podcastien etuna on, että niitä voi kuunnella samalla kun tekee jotakin muuta, esimerkiksi ajaa autoa, liikkuu tai tekee käsitöitä. (Suomen Podcastmedia n.d.)

Äänimaailmaa voi halutessaan rakentaa itse ja riittävän koukuttava aihe ja rakenne innostaa kuulijan mukaansa pidemmäksikin ajaksi. Itse ohjelman lisäksi alkuun liitetään yleensä tunnusmusiikki ja ohjelman tai sen tekijän lyhyt esittely. Julkaisuvaiheessa on tiedettävä podcast-sarjan ja jakson nimi. Lisäksi tarvitaan aiheeseen sopiva valokuva, joka näkyy julkaisutavasta riippuen esimerkiksi Spotifyssa ja SoundCloudissa. (Tiski n.d.)

5.1.1 Podcast-ohjelma Someron Kulttuuri ry:lle

Someron Kulttuuri ry:lle suunniteltu podcast-ohjelma pitää sisällään kuuden jakson mittaisen juttusarjan haastatteluineen. Yhden 20 minuutin haastattelukakson käsikirjoitukseen, haastateltavien hankkimiseen ja aikataulujen sopimiseen, äänitykseen, editointiin ja julkaisuun voi laskea kuluvan kolme työpäivää. Mikäli aikaisempaa kokemusta podcastin toteutuksesta ei löydy, puhutaan pidemmästä ajasta. Tällöin voi myös miettiä, onko työ kannattavampaa ulkoistaa. Podcasteihin, joissa leikitellään äänimaailman

kanssa, saadaan menemään kauemminkin aikaa. Ajankäytön kannalta oleelliseksi nousee myös digipalvelulaki 306/2019. Äänitallenteen tekeminen kaikille saavutettavaksi vaatii tuottajalta myös puhtaaksikirjoittamisen. Tälle on myös varattava oma aikansa.

Koska kohderyhmänä on palvelutaloissa asuvat vanhukset ja aiheena paikalliskulttuuri, koimme yhdessä toimeksiantajan kanssa, että paikkakuntaan ja kulttuuriin sidotut tarinat voisivat toimia podcasteissa. Paikkakuntasidonnaisuus voisi tuoda enemmän yhteisöllisyyden tunnetta vanhusten keskuudessa. Resurssien ja mahdollisuuksien mukaan Someron Kulttuuri ry:n toimesta voisi palvelutaloon tulla myös vetäjä, joka podcastien kuuntelemisen jälkeen osallistaa vanhukset keskustelemaan aiheesta ja muistoista podcast-jaksoon liittyen. Vaihtoehtoisesti Someron Kulttuuri ry voisi myös laatia lomakkeen, jonka avulla voitaisiin osallistaa vanhuksia keskustelemaan aiheesta esimerkiksi hoitohenkilökunnan vetämänä.

Somero-opisto on jo aiemmin tuottanut yhteistyössä Someron Kulttuurin ry:n kanssa tapahtuman Tarinoita Somerolta ja somerolaisilta. Tätä konseptia ja sen yhteydessä kerättyjä kontakteja voidaan hyödyntää myös podcastien aiheissa.

Podcast-jaksojen aiheet käsittelevät pääpiirteittäin seuraavia aiheita:

- Paikallisjuhlakulttuuri
- Muoti ja erityisesti tekstiilitaide
- Elokuvakerhot
- Kulttuurikilpailut
- Lavatanssikulttuuri
- Musiikkikuorot

Haastateltavat henkilöt muovautuvat käsikirjoituksen yhteydessä. Potentiaalisia haastateltavia voidaan etsiä myös paikallislehden lähetetyn tiedotteen avulla. Käsikirjoitus laaditaan Someron Kulttuuri ry:n toimesta. Haastattelu voidaan rakentaa myös niin, että Someron Kulttuuri ry:n kautta tulee haastattelija, jonka kysymykset ja puheet leikataan podcastista pois. Yhtä jaksoa kohden haastateltavia on kertojan kanssa korkeintaan kaksi. Yksi yhteinen ääni jokaisen podcastin kohdalla on sama. Sillä luodaan yhtenäisyyttä jaksoille. Tämä podcast-ääni tulee somerolaiselta kulttuurivaikuttajalta. Hänellä on kattava tietotaito somerolaisesta historiasta ja kulttuuritarinoista ja lisäksi työhistoriaa radion puolelta.

Haastateltavat kertovat omia tarinoitaan ja muistoja aihepiireihin liittyen. Lisäksi taustalla on tehty tiedonhankintaa ja tutkittu paikallishistoriaa kyseisistä aiheista. Jaksoja kannattelee myös musiikki ja kuhunkin jaksoon sopiva äänimaailma. Tekstiiliteitse taustalla voi kuulua kangaspuiden kolinaa tai musiikkikuoroista kertovassa jutussa musiikkia. Pitää kuitenkin ottaa huomioon, mitä musiikkia saa julkaista podcast-tyyppisissä julkaisuissa.

Tarkempi suunnitelma ei ole julkinen ja se on tehty toimeksiantajalle yksityisesti.

5.1.2 Tarvittava tekniikka ja resurssit budjetiteineen

Podcasteja voi tänä päivänä äänittää esimerkiksi älypuhelimeen ladattavan ääninauhurisovelluksen avulla. Riippuen podcastista, taustamelu, kuten liikenteen äänet voivat lisätä podcastin autenttisuutta ja vahvistaa sen luonnetta. Editoinnin, äänittämisen, miksausksen ja äänen muokkaamisen voi hoitaa myös tietokoneella. Ilmainen, netistä ladattavissa oleva tähän tarkoitukseen soveltuva melko helppokäyttöinen ohjelma on Audacity. Toinen ilmainen netistä ladattava editointiohjelma on Logic Pro X. Logic Pro X on hieman monipuolisempi kuin Audacity, mutta Audacityn käyttö on yksinkertaisempi sisäistää.

Tasokkaan podcastin äänittämisessä on tärkeää tila, joka on akustiikan kannalta hyvin suunniteltu, eikä esimerkiksi kiau. Myös mikrofoneihin kannattaa panostaa. Hyvälaatuisia mikrofoneja saa tänä päivänä noin 200 euron hinnalla. Esimerkkinä mainittakoon juuri podcasteja varten laadittu mikrofoni MV7. Mikäli podcasteissa nousee esiin haastattelu-tilanne, mikrofoneja olisi hyvä olla kaksi. Edullisena ja melko helppokäyttöisenä tallennusvälineenä voidaan myös nähdä Zoom H2n stereotallennin. Se on saatavilla noin 130 euron hintaan (helmikuu 2021).

Podcastin julkaisemiseen käytettäviä sovelluksia ovat SoundCloud ja Lipsyn, joista ääniraita on helposti ladattavissa Spotifyhin tai iTunesiin.

Mikäli podcastista haluaa korkeatasoista, eikä osaamista ja resursseja esimerkiksi editointiin löydy, kannattaa kartoittaa myös lähialueella olevien koulujen äänitysstudiot. Someroa lähimpänä toimii Forssassa oleva Hämeen ammattikorkeakoulu, jossa äänitysstudiota teknikon kanssa ja oppilastyönä tehdyn editoinnin kanssa voi vuokrata melko edulliseen hintaan. Valmista hinnastoa ei ole olemassa, sillä hinnasto määräytyy pitkälti työtehtävän laajuuden mukaan. Arviolta aamupäivän kestävä äänitys ja työn editointi

hoituu noin 250 euron hintaan. Hintakartoitus on tehty helmikuussa 2021. Tämä voi monesti olla yhdistyksen omilla resursseilla tehtyä tuotantoa kustannustehokkaampi vaihtoehto. Haastateltavien matkakulujen kattamiseen äänitysstudioille on myös syytä varautua.

Yhdistyksen on hyvä myös kartoittaa mahdollisuudet erilaisista yleishyödyllisistä investitihankkeista ja apurahoista, joita voitisiin hyödyntää tekniikan hankkimisen osalta.

5.2 Yleistä videotuotannosta

Videotuotantoihin saa halutessaan menemään paljon rahaa. Isommat yritykset voivat käyttää esimerkiksi markkinointivideoihinsa useita tuhansia euroja. Tänä päivänä videotuotantoja voidaan toteuttaa melko pienelläkin budjetilla. Kaikki riippuu siitä, mitä videolla haetaan, mitkä resurssit sen ympärillä ovat ja mitä sen lopputuloksella halutaan saavuttaa. Someron Kulttuuri ry:ssä on hyödynnetty jo jonkin verran videolle kuvattuja etäkonserpteja, sekä lyhyempiä videoesityksiä, joita on jaettu yhdistyksen Facebook-sivuilla. Dokumenttityyppisiä tuotoksia ei kuitenkaan vielä olla hyödynnetty paikallisessa kulttuurituotannossa, mutta uskon niille olevan tilausta.

Videotuotannoissa video luodaan kuvaamalla liikkuvaa kuvaa. Videot palvelevat erityisesti visuaalista kulttuurinkuluttajaa. Niitä voidaan julkaista hyvin erilaisiin käyttötarkoituksiin ja tällöin myös laatu- ja vaatimustasoissa on eroja. Videotuotanto voi olla esimerkiksi TV-mainos, yritysvideo, markkinointivideo, elokuva, dokumentti, vlogi, webinaari tai striimaus. (Pitkospuu Productions 2021.)

Videotuotantojen suosio on kasvanut viime vuosina etenkin sosiaalisen median myötä. Videoita voidaan jakaa muun muassa Facebookin, Instagramin, Snapchatin, TikTokin ja Youtuben kautta. Hubspotin tutkimus kertoo, että kaikista ihmisistä yli 45 % katsoo tunnin tai jopa enemmän videoita päivässä. Tutkimusten mukaan videoiden jakamista sosiaalisessa mediassa tehdään kaksitoista kertaa enemmän kuin muun sisällön jakamista. (Pitkospuu Productions 2021.)

Someron Kulttuuri ry:n alla toimivat videotuotannot suunnitellaan julkaistavan YouTubeen kautta. Niiden on tarkoitus säilyä sivuilla, eikä esimerkiksi poistua vuorokauden sisällä, kuten Snapschatin ja TikTokin kaltaisissa sovelluksissa.

Johanna Ailion (2015) kirjoittamassa Vähän parempi video -verkkoteoksessa käydään perusteellisesti läpi laadukkaan videon toteutus ja suunnittelu. Opas käsittelee videon käsikirjoittamista, kuvakerronnan kielioppia ja kokonaisuuden leikkaamista. Tarkkaan suunniteltu videotuotos rakentuu neljästä eri työvaiheesta, joita ovat käsikirjoitus, kuvaus, editointi ja julkaisu. Hyvin laadittu käsikirjoitus helpottaa kuvaus- ja editointivaihetta. Sen avulla luodaan pohja koko tuotokselle ja samalla se voi toimia myös dokumenttina, jolla lähestytään kustantajaa tai tilaajaa. Videon tekijän on osattava pitää katsojan mielenkiinto yllä koko videon ajan. Uutisvideoita pidemmät videot vaativat toimiakseen loppua kohden kiihdyttävän dramaturgian. Tähän sopii hyvin katsojan tunteisiin vetoava draaman rakenne. Siihen kuuluvat kuusi vaihetta, joita ovat 1. Alkususäys 2. Esitely 3. Syventäminen 4. Kiihdytys eli ristiriitojen kärjistyminen 5. Ratkaisu 6. Häilytys. (Ailio 2015, 6, 21.)

Videon käsikirjoituksessa on hyvä ottaa huomioon myös luvussa 3.2 käsitelty laki video- ja äänitallenteiden saavutettavuudesta. Matterin mukaan videon käsikirjoituksen suunnittelussa tärkeintä on kysyä, mitä videolla halutaan saavuttaa. Kenelle ja miksi ovat kysymykset, jotka ovat tärkeitä sisäistää ennen kuvausta. On myös syytä miettiä, toimiiko video formaattina juuri kyseiseen sisältöön. Oleellista on miettiä, onko aihe erityisen visuaalinen tai voisiko siitä olla mielekkäämpää esimerkiksi lukea. (Matter n.d.)

Videokuvaamista ja erityisesti siihen liittyvää haastattelua tehdessä olisi hyvä tietää videotuottamisen perusteet. Näihin liittyvät asiat ovat muun muassa kolmipistevalaisu ja kultaisen leikkauksen periaate. Kuvauksen on myös edettävä loogisesti ja kuvaamisen jäljen on oltava vakaata ja teknisesti hyvälaatuista. (Ailio 2015.)

Podcast-tuotantoon verrattuna videotuotos on suuritöisempi. Pelkästään yhtä otosta voidaan joutua kuvaamaan moneen otteeseen ja kaluston ja valon siirtäminen paikasta toiseen voi olla työlästä.

5.2.1 Videotuotanto Someron Kulttuuri ry:lle

Someron kulttuuri ry:lle suunniteltu tuotos sisältää kuuden, 10–15 minuutin mittaisen jakson muodostaman dokumentaarisen videosarjan. Yhtenäinen visuaalinen ilme ja tyyllinen jatkumo on sarjatuotannossa tärkeää. Se helpottaa myös videoiden vastaanottoa ja on helposti kustannustehokkaampaa. (Matter n.d.) Punaisena lankana on kurkistus tai-

telijoiden työhuoneisiin ja työpäivään, sekä heidän suhteensa Someroon ja somerolaisuuteen. Paikalliskulttuurin käsitteleminen tuotosten kautta saattaa aktivoida vanhukset enemmän muistelemaan omia kokemuksiaan paikkakunnalla vietetystä ajasta ja osallistaa heidät myös käymään keskustelua aiheesta tuotokset nähtyään. Tässäkin voitaisiin mahdollisuuksien mukaan käyttää Someron Kulttuuri ry:n kautta erillistä vetäjää, joka osallistaisi vanhukset keskustelemaan aiheesta. Vaihtoehtoisesti Someron Kulttuuri ry:n puolesta voitaisiin laatia lomake, jonka avulla osallistava keskustelu olisi helppoa esimerkiksi hoitajien toimesta.

Visuaalisten taiteiden saralla Somerolla asuu useita kansainvälisestikin tunnettuja taiteilijoita. Erityisesti kuvataiteessa Somerolla on hyvä ja vahva perinne. Myös tunnetut tekstiilitaiteilijat ovat vaikuttaneet suuresti somerolaiseen taide- ja kulttuurielämään. (Someron kaupunki 2017–2025.) Koska videot palvelevat erityisesti visuaalista kulttuurinkuluttajaa, visuaalisten taiteiden esittäminen niiden kautta on mielekästä katsojalle. Käsityöperinne saattaa kiinnostaa erityisesti palvelutaloissa asuvia vanhuksia, joille käsitöiden tekeminen on ollut tuttua töiden tai arjen kautta.

Jaksot kuvataan niin, että niissä näkyy ja kuuluu ainoastaan taitelijan oma ääni. Kuvauksista tehdään toiminnallisia ja niissä kuvataan pääosin työn tekoa työhuoneella. Draaman kaari voi edetä myös pois työhuoneelta ja kuljettaa katsojan vaikkapa metsään tai muualle, missä taitelija kokee saavansa inspiraatiota. Suhde paikkakuntaan ja somerolaisuuteen on läsnä. Käsikirjoitus laaditaan Someron Kulttuuri ry:n toimesta.

Tarkempi suunnitelma, jossa käydään läpi myös henkilötietoja, ei sisälly julkiseen raportointiin vaan on ainoastaan toimeksiantajan nähtävillä.

5.2.2 Tarvittava tekniikka ja resurssit budjetiteineen

Videota voi tänä päivänä kuvata älypuhelimien tai vaikkapa järjestelmäkameran avulla. Myös yksinkertainen editointi voi hoitua älypuhelimien avulla. Editointi on usein kuitenkin hyvin tarkkaa, eikä editointi kännykän ruudulta sormella ole kovin helppoa. Erilaisia sovelluksia älypuhelimien kanssa tehtävään editointiin löytyy runsaasti. Tietokoneisiin soveltuvia editointiohjelmia on myös tarjolla paljon eri hintaisina ja eri käyttötarkoituksiin. Ohessa on listattuna joitakin yleisesti käytössä olevia ohjelmia.

Tietokoneen kanssa tehtävänä leikkaustyökaluna voidaan hyödyntää melko yksinkertaista ilmaisohjelmaa OpenShotia. WeVideo on samantyyppinen ilmaisohjelma, joka so-
pii lyhyempien videotuotosten editointiin.

Ilmaisohjelmat ovat huomattavasti helppokäyttöisempiä kuin ammattitason editointioh-
jelmistot, mutta niiden kanssa ei välttämättä päästä laadullisesti hyvään lopputulokseen.
Kaikki riippuu siitä, mitä videolla halutaan saavuttaa ja mitkä ovat siihen liittyvät resurssit.
Voimaa videosta -internetsivusto antaa paljon hyödyllisiä vinkkejä yksinkertaiseen ja
edulliseen kuvaamiseen liittyen.

Mikäli videon laadusta halutaan korkealaatuisempaa, editointivaiheessa kannattaa pa-
nostaa maksulliseen Adoben Premiere Pro -ohjelmistoon. Ohjelmisto maksaa riippuen
sen käyttölaajuksista joitakin kympejä kuukaudessa. Myös Lightworks-muokkausohjel-
malla pääsee monipuoliseen lopputulokseen, mutta sen käyttö vaatii Adobe Premieren
tapaa hieman opettelua ja teknistä keskittymistä. Applen Final Cut Pro on myös yksi
ammattitason muokkausohjelma.

Riippuen videotuotannosta, saatetaan tarvita myös erillinen ulkoinen mikrofoni. Puheen
äänityksessä on tärkeää, että mikrofoni viedään mahdollisimman lähelle puhujaa. Ym-
päristön on parasta olla mahdollisimman hiljainen. Mikrofonit jaetaan dynaamisiin ja kon-
densaattorimikrofoneihin. Dynaaminen mikrofoni voidaan kytkeä sopivalla sovittimella
suoraan mihin tahansa kameraan, jossa on mikrofoniiliitäntä. (Apogee Productions
2013).

Markkinoilla on tänä päivänä runsaasti saatavilla erilaisia langattomia mikrofonijärjestel-
miä. Niiden hinnat pyörivät edullisimmillaan alle 200 euron tuntumassa. Esimerkiksi
BOYA-mikrofoni BY-WM4 Pro K5 langaton järjestelmä USB-C -liitännällä maksaa 179
euroa (helmikuu 2021). Järjestelmän avulla saa USB-C -liitännällä varustetun puheli-
men, padin tai muun laitteen äänen tallennuslaadun korkeatasoiseksi. Mikäli hintaa ha-
lutaan saada vieläkin alas, kannattaa mikrofoneja kartoittaa ulkomailta. Aliexpressin
kautta tilattuna mikrofoneja ja vastaanottimia saa reilusti puolet halvemmalla kuin Suo-
mesta.

Mikrofonien lisäksi saatetaan tarvita myös kuvanvakainta. Joissakin tuotannoissa kuvaa
voi editoida vakaaksi jälkikäteen, mutta helpommalla pääsee kun puhelimen kiinnittää
tukevaan kamerajalkaan tai esimerkiksi selfie-tikkuun. Kännykälle tarkoitettuja kamera-
jalkoja on myynnissä noin 30 euron hinnalla. Mikäli videokuvaamisesta halutaan astetta
tasokkaampaa, kannattaa tutustua gimbaaliin. DJi OM 4-gimbal kännykälle on saatavilla

159 eurolla (helmikuu 2021). Gimbaalin avulla kuvausjälki on vakaata ja sen avulla voidaan helposti kuvata liikkuvaa kohdetta. Tämä tuo dokumenttikuvauksissa syvyyttä koko rakenteelle.

10–15 minuuttia kestävän videodokumentin käsikirjoitukseen ja kuvaamiseen saa helposti menemään aikaa. Videota varten on hyvä ottaa paljon myös erilaista kuvituskuvaa, eikä siis pelkästään kuvata haastateltavaa. Editointi ja tekstitysten lisääminen ovat myös aikaavieviä. Yhden dokumenttijakson parissa saa jo perusasiat hallitsevalta henkilöltä käsikirjoituksesta kuvaukseen ja editointiin menemään arviolta kolme–viisi työpäivää. Riippuu pitkälti siitä, minkä tasoista materiaalia halutaan. Editointivaiheeseen saadaan menemään runsaasti aikaa, mikäli lähdetään tekemään hienosäätöä ja leikitellään esimerkiksi taustamusiikin kanssa.

Mikäli videosta haluaa korkeatasoista, eikä osaamista ja resursseja esimerkiksi editointiin löydy, kannattaa myös videoiden osalta kartoittaa lähialueella olevien koulujen yhteistyö ja osaaminen. Someroa lähimpänä toimii Forssassa toimiva Hämeen ammatti- korkeakoulu, jossa oppilastyönä tehdyn videokuvaamisen ja editoinnin voi ostaa melko edulliseen hintaan. Valmista hinnastoa ei ole olemassa, sillä hinnasto määräytyy pitkälti työtehtävän laajuuden mukaan. Arviolta aamupäivän kestävä videokuvaus ja työn editointi hoituu noin 350 euron hintaan. Hinta-arvio on tehty helmikuussa 2021. Tämä voi monesti olla kustannustehokkaampi vaihtoehto kuin yhdistyksen omilla resursseilla toteutettu tuotanto. Haastateltavien matkakulujen kattamiseen äänitysstudioille on myös syytä varautua.

Huomion arvioista on se, että kouluissa on yleensä käytössä monipuolinen ja maksullinen Adoben Premier -editointityökalu, joka mahdollistaa korkeatasoisemman editoinnin. Myös muu välineistö, kuten ulkoiset mikrofonit, lisävalot ja kamerajalustat löytyvät koulun puolesta.

Osaamista tarvitaan myös videotuotoksen lataamiseen oikeassa muodossa ulos editointiohjelmasta, sekä julkaisemisesta halutussa kanavassa. Tässäkin kohtaa kannattaa puntaroida oman talon sisällä oleva osaaminen ja resurssit.

Yhdistyksen on hyvä myös kartoittaa mahdollisuudet erilaisista yleishyödyllisistä investitihankkeista ja apurahoista, joita voitisiin hyödyntää tekniikan osalta.

6 LOPUKSI

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tarjota uudenlainen tapa tuottaa paikalliskulttuuria perinteisten kulttuurituotantomallien rinnalla. Työ tehtiin vastaamaan toimeksiantajan tarpeita, mutta siitä voivat hyötyä muutkin yhdistykset ja vastaanavalaiset organisaatiot. Videoiden ja podcastien tuottaminen mahdollistaa uudenlaisia ulottuvuuksia kulttuurin tuottamiselle ja sen kokemiselle paikalliskulttuurin näkökulmasta. Ennen kaikkea ne lisäävät kulttuuri- ja taide-elämysten saavutettavuutta.

Työni toimeksiantaja, Someron Kulttuuri ry on etenkin COVID-19-vuotena ollut isojen haasteiden edessä, aivan kuten muutkin kulttuuri- ja tapahtuma-alan toimijat. Kulttuuritapahtumia ei ole voitu järjestää samalla tavalla kuin ennen. Toisaalta tämä on tuonut uutta näkökulmaa kulttuurin tuottamiseen ja jatkossa kulttuurin tuottaminen tulee varmasti monipuolistumaan myös video- ja audiotuotannon puolella. Tällöin saadaan paremmin taattua myös kulttuurin saavutettavuus, joka on ollut isossa roolissa niin Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuristrategiassa kuin Someron kaupungin kulttuuristrategiasakin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, Someron kaupunki 2017–2025.)

Opinnäytetyöni tuloksena syntyi podcast- ja videosarjaehdotelma työni toimeksiantajalle, Someron Kulttuuri ry:lle. Samalla käsitelin myös podcastien ja videoiden suosiota ja mahdollisuuksia tänä päivänä. Työni lopputuloksia voidaan käyttää hyväksi laajemminkin. Muut vastaavanlaiset organisaatiot voivat ottaa aiheesta mallia ja soveltaa näiden tietojen pohjalta työni tuloksia omaan toimintaansa.

Digitalisaatio on kehittynyt roimasti viime vuosien aikana ja se mahdollistaa video- ja audiotuotantojen tuottamisen edullisesti myös pienten yhdistysten ja muiden vastaavanlaisten organisaatioiden tuottamana. Samalla se mahdollistaa uudenlaisia yhteistyökuvioita. Työni kautta esiin nousi esimerkiksi alueen korkeakoulujen kanssa tehty yhteistyö. Kehittämishankettani voi helposti jatkojalostaa myös muihin produktioihin. Videotuotantoja voidaan hyvin tuottaa esimerkiksi osaksi taidenäyttelyitä, ja podcasteja voidaan hyödyntää esimerkiksi nuoria osallistavana kulttuuriprojektina. Kirjallinen tuotos, suunnitelma ja selvitys tekniikan ja osaamisen osalta voi palvella myös esimerkiksi sellaisia paikallislehtiä, jotka haluavat laajentaa osaamistaan audio- ja videotuotantojen puolelle.

Yhdistykset voivat myös rahoittaa toimintaansa esimerkiksi yhdistykseen kohdistuvilla investointihankkeilla tai muilla palvelutaloihin suunnatuilla hanke- ja apurahoilla. Investointihanke, jonka myötä voitaisiin hankkia yhdistykselle tarvittava kalusto ja välineistö, palvelisi myös muita kohderyhmiä digitaalisen kulttuurituotannon kuluttajina, ei siis pelkästään vanhuksia.

Mikäli kehittämishankkeen idea toteutetaan käytännössä, olisi arvokasta samalla kerätä myös palautetta. Palvelutalojen vanhuksille ja hoitajille teetetty kysely ja siitä kootut tulokset olisivat jatkossa arvokasta tietoa, jota voitaisiin hyödyntää jatkon kannalta.

Opinnäytetyöni toi esiin valtakunnallisia haasteita ja mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen kuluttamiselle ja saavutettavuudelle palvelutalojen vanhusten keskuudessa. Kulttuurilla ja taiteella on monia terveysvaikutuksia, mutta niihin käytettävissä olevat resurssit palvelutalojen toiminnassa ovat monesti liian niukat. Esiin nousi myös tärkeä kysymys siitä, mistä taiteen ja kulttuurin hyvinvointityössä oikein puhutaan. Minkälaisia ovat palvelutaloissa asuvien ikäihmisten kulttuuriset tarpeet? Entä minkälainen merkitys kulttuurin ja taiteen kuluttamisella on tietyssä ympäristössä? Onko taide-kokemus sama jos se tuotetaan konserttisalissa tai palvelutalon ruokailusalissa? Koska puhutaan taiteen saavutettavuudesta ja koska hyvinvoinnin tuottamisesta ja mitä eroa näillä kahdella tarkalleen ottaen on? (Taiteen edistämiskeskus 2014, 86.)

Opinnäytetyöni toi esiin tärkeitä ja ajankohtaisia asioita liittyen kulttuuripoliittisiin ja strategisiin haasteisiin. Samalla se toi esiin kulttuurituottamisen uusia mahdollisuuksia digitaalisen teknologian keinoin. Kaikkien ei ole mahdollista esimerkiksi fyysisten rajoitteiden vuoksi päästä näkemään paikalliskulttuuria. Siksi on tärkeää, että kulttuuri tulee luokse. Video- ja podcast-tuotannot voivat kuljettaa yleisön paikalliskulttuurin äärelle katsomatta aikaa ja paikkaa. Ne ovat hyvä lisämauste kulttuuripalveluiden tarjonnassa.

LÄHTEET

Ailio, J. 2015. Vähän parempi video – Opas laadukkaan videon suunnitteluun ja toteutukseen. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Saatavissa myös: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522165831.pdf>

Aluehallintovirasto 2021. Videoiden ja äänilähetysten saavutettavuus. Viitattu 6.1.2021. <https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/digipalvelulain-vaatimukset/videoiden-ja-aanilahetysten-saavutettavuus/#laki>

Apogee Productions 2013. Videotuotannon perusteet. Viitattu 6.1.2021. <https://docplayer.fi/790229-Videotuotannon-perusteet.html>

DNA 2021. Näin teknologia muuttaa työtä ja bisnestä vuonna 2021. Viitattu 20.2.2021. <https://www.dna.fi/yrityksille/teknologiatrendit2021>

Finlex. Digipalvelulaki (306/2019). Viitattu 1.1.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190306>

Granholm, G. 2020. Helsingin yliopisto 2020. Palvelutalossa asuvien yksinäisyys väistyy ystäväpiiritoiminnassa. Viitattu 1.3.2021. <https://www2.helsinki.fi/fi/uutiset/hyvinvointiyhteiskunta/palvelutalossa-asuvien-yksinaisyys-vaistyy-ystavapiiritoiminnassa>

Hartikka, K. 2012. Vanhusten yksinäisyys palvelutaloissa. Sosiaalialan opinnäytetyö. Oulu: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 1.3.2021. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/52723/Hartikka_Kaisa.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hyypä, M. & Liikanen H-L. 2005. Kulttuuri ja terveys. 1.painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Ilta-Sanomien 2016. Suomalaistutkimus: Vanhuksen yksinäisyys voi pahentua palvelutalossa. Viitattu 20.2.2021. <https://www.is.fi/hyvaolo/art-2000001919817.html>

Jansson, A. 2020. Loneliness of older people in long-term care facilities. Väitöskirja (artikkeli). Helsinki: Helsingin yliopisto, lääketieteellinen tiedekunta. Väestön terveyden tohtorihjelma. Viitattu 1.3.2021. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/319092/jansson_anu_dissertation_2020.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Korkiakangas, P. 2002. Muistelusta voimavaroja vanhuuteen. Heikkinen, Eino & Marin, Marjatta 2002. Vanhuuden voimavarat. Helsinki: Tammi s.173-174

Matter n.d. Viitattu 14.12.2021. <https://matter.fi/videomarkkinointi-ja-tilastot-2019-miksi-panostaa-tana-vuonna-videoihin/>

Meltwater 2020. Podcastien kuuntelu on Suomessa yhä suosituempaa. Viitattu 5.12.2020. <https://www.meltwater.com/fi/blog/podcastien-kuuntelu-suomessa>

Mieli n.d. Kulttuuri lisää hyvinvointia. Viitattu 20.2.2021. <https://mieli.fi/fi/mielenterveys/hyvinvointi/kulttuuri-lis%C3%A4%C3%A4-hyvinvointia>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021. Kulttuurin saavutettavuus ja moninaisuus. Viitattu 1.3.2021. <https://minedu.fi/kulttuurin-saavutettavuus>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020. Kysely: Kuntien kulttuuritoiminta heikentynyt korona-aikana. Viitattu 13.12.2020. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/kysely-kuntien-kulttuuritoiminta-heikentynyt-korona-aikana>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014–2015. Taiteen ja kulttuurin saavutettavuus, loppuraportti. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75254/tr15.pdf?sequence=1>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025. Viitattu 4.1.2021. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79811/okm20.pdf>

Pitkospuu Productions 2021. Mitä on videotuotanto? Viitattu 13.1.2021. <https://pitkospuu.fi/mita-on-videotuotanto/>

Radiomedia 2018. Podcastit rynnivät täydentämään radion kuuntelua. Viitattu 13.1.2021. <https://www.radiomedia.fi/uutiset/podcastit-rynnivat-taydentamaan-radion-kuuntelua>

Saaristo, L. 2011. Vanhusten yksinäisyys. Teoksessa Heiskanen, Tarja & Saaristo, Liisa. (toim. 2011). Kaiken keskellä yksin. Yksinäisyyden syyt, seuraukset ja hallintakeinot. Jyväskylä: PS-kustannus.

Sitra 2021. Megatrendikortit 2020. Viitattu 13.12.2020. <https://media.sitra.fi/2020/01/15141544/megatrendikortit-2020.pdf>

Someron Kulttuuri ry 2021. Someron Kulttuuri ry. Viitattu 12.2.2021. <https://www.someronkulttuuri.fi/>

Someron kaupunki 2017–2025. Someron kaupungin kulttuuristrategia. Viitattu 12.2.2021. <https://intra.somero.fi/client/somero/userfiles/someronkaupunginkulttuuristrategia.pdf>

Someron kaupunki 2021a. Tilastotietoa Somerosta. Viitattu 20.2.2021. <https://www.somero.fi/kaupunki-ja-hallinto/tietoa-somerosta/tilastot/>

Someron kaupunki 2021b. Tehostettu palveluasuminen. Viitattu 12.2.2021. <https://www.somero.fi/terveys-ja-hyvinvointi/ikaihmissen-palvelut/palveluasuminen/>

Suomen Podcastmedia n.d. Podcastin anatomia. Viitattu 12.12.2020. <https://www.podcastmedia.fi/podcastin-anatomia/>

Taiteen edistämiskeskus 2014. Rakenteita ratkomassa. Kulttuurisen seniori- ja vanhuustyön käytäntöjä ja toimintamalleja. Viitattu 22.2.2021. https://www.taike.fi/documents/11580/137239/Rakenteita+ratkomassa_kulttuurisen+seniori-+ja+vanhustyon...2014.pdf

Tieto & trendit 2021. Median merkitys on kasvanut pandemian aikana – monet ikäihmiset ovat ottaneet melkoisen digiloikan. Viitattu 4.2.2021. [Median merkitys on kasvanut pandemian aikana – monet ikäihmiset ovat ottaneet melkoisen digiloikan | Tieto&trendit \(stat.fi\)](https://www.tietoandtrendit.fi/median-merkitys-on-kasvanut-pandemian-aikana-monet-ikaihmiset-ovat-ottaneet-melkoisen-digiloikan)

Tilastokeskus 2019. Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö. Liitetaulukko 20. Internetin käyttö musiikin, podcastien ja äänikirjojen kuunteluun 2019. Viitattu 5.1.2021. http://www.stat.fi/til/sutivi/2019/sutivi_2019_2019-11-07_tau_020_fi.html

Tilastokeskus 2020. Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö. Liitetaulukko 23. Internetin käyttö musiikin, podcastien ja äänikirjojen kuunteluun 2020. Viitattu 5.1.2021. https://www.stat.fi/til/sutivi/2020/sutivi_2020_2020-11-10_tau_023_fi.html

Tiski n.d. Näin aloitat oman "radioshown" eli podcastin tekemisen. Viitattu 12.12.2020. [Kuinka syntyy oma "radioshown" eli podcast \(tiski.fi\)](https://www.tiski.fi/kuinka-syntyy-oma-radioshown-eli-podcast)

Wunder 2021. WCAG, saavutettavuus. Viitattu 1.1.2021. <https://wunder.io/fi/wunderpedia/saavutettavuus/saavutettava-kayttoliittyma-ui/wcag/>

Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry. Kulttuuria kaikille 2021. Mitä on saavutettavuus. Viitattu 20.2.2021. http://www.kulttuuriakaikille.fi/saavutettavuus_mita_on_saavutettavuus

Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry. Kulttuuria kaikille 2018–2019. Strategia 2019–2020. Viitattu 12.12.2020. http://kulttuuriakaikille.fi/doc/yhdistys/Yhdenvertaisen-ry_Strategia_2019-2021.pdf

Yle 2020. Live-striimejä ja virtuaalitapahtumia: keikkakatoa paikataan nyt Suomessa erilaisilla nettitempauksilla. Viitattu 14.2.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11258105>

Julkaisemattomat lähteet

Someron Kulttuuri ry 2020. Säännöt.

Someron Kulttuuri ry 2019. Toimintakertomus.